

**Дошкільна зрілість -
запорука успішної
адаптації дитини до
шкільного навчання**

Дошкільний вік є важливим етапом формування особистості, результатом якого є поява в кінці періоду ряду особистісних новоутворень.

Супідрядність мотивів

Внутрішні етичні інстанції

Особистісні
новоутворення
дошкільника

Адекватна самооцінка

Довільність поведінки

Супідрядність мотивів

Супідрядність мотивів - спроможність дошкільника підпорядковувати поведінку одному домінуючому мотиву над іншими, менш вагомими.

Діяльність і поведінка дошкільника спричинюються рядом мотивів, між якими існує складна система різних співвідношень. При виникненні ситуації зіткнення безпосередніх особистісних спонукань дитини з засвоєними соціальними мотивами виникає так звана боротьба, внаслідок якої один мотив починає домінувати і підпорядковувати інші. Повторюваність цієї ситуації формує супідрядність мотивів як особистісне новоутворення дошкільного віку.

Наприклад, вранці малюк хоче спати, однак розуміє, що треба збиратись до садочка й тому відповідно діє.

Внутрішні етичні інстанції

*Дітям потрібні любов,
керівництво та обмеження.*
(Джонатан Шеффер)

Внутрішні етичні інстанції - засвоєні дошкільником моральні норми, які регулюють його поведінку у відповідності до соціальних вимог.

У дошкільному віці дитина починає керуватися в своїй поведінці засвоєними моральними нормами. Спочатку у неї формуються моральні уявлення та оцінки, джерелом яких є спілкування з дорослими, сприймання казок, мультфільмів та оповідань етичної тематики. Паралельно поведінка малюків регламентується вимогами дорослих. Відповідність вчинків дитини суспільним етичним нормам, що визначається та оцінюється дорослими, викликає моральні переживання. З часом ці моральні переживання забезпечують присвоєння моральних норм - вироблення внутрішніх етичних інстанцій, яких дитина дотримується навіть поза контролем дорослого.

Довільність поведінки

Регуляція емоційних переживань та поведінкових актів малюка, спонукувана в грі та взаємодії з дорослим формує **довільність поведінки** - важливе особистісне новоутворення дошкільного віку.

Із цілеспрямованістю дій дошкільнят зростає здатність до вольових зусиль, яку діти спрямовують на досягнення мети і подолання труднощів. На фоні імпульсивної поведінки дитини початку дошкільного віку її дії з часом стають все більш керованими, безпосередні емоційні спонуки підкоряються соціально прийнятній меті. Довільність поведінки дошкільняти формується за умов правильного виховного підходу.

Уникнення фізичних
покарань та погроз

Встановлення
розумних вимог і
контроль їх
дотримання дитиною

Демонстрація
прикладу
самоконтролю і
регуляції поведінки

Пріоритет підтримки
бажаної поведінки, а
не використання
небажаної

Розвиток батьками
довільності поведінки
дошкільника

Роз'яснення дитині
виховних вимог,
заохочення їх
дотримання

Адекватна самооцінка

Діти спершу просто повторюють думку дорослого про себе, а потім асимілюють її настільки, що вона стає їх власною самооцінкою. Г. С. Костюк

*Дошкільний період є сенситивним до формування **самооцінки** дитини, яка за сприятливих виховних умов набуває адекватного характеру. Авторитет значимих дорослих зумовлює чутливість малюка до їх оцінних суджень щодо нього. Надалі дитина стає здатною оцінити себе, визначаючи відповідність своїх якостей і дій певним очікуванням чи вимогам дорослих. Таким чином, оцінка дорослими якостей та вчинків дитини стає підґрунтям для формування самооцінки. Здебільшого самооцінки дітей цього віку є прямим відображенням ставлення до них значимих дорослих.*

Як найбільш загальний результат психічного розвитку дитини і показник його адекватності, у кінці вікового періоду у дошкільнят формується інтегральне особистісне новоутворення - **дошкільна зрілість.**

Дошкільна зрілість - прийнятний рівень фізичного і психічного розвитку шестирічної дитини, що забезпечує її адекватне пристосування до умов шкільного навчання.

Дошкільна зрілість є інтегральною характеристикою дитини і складається з фізичного та психологічного компонентів.

Дошкільна зрілість

Фізична готовність
дитини до шкільного
навчання

Психологічна готовність
дитини до шкільного
навчання

мотиваційна

інтелектуальна

соціальна

емоційно-
вольова

////////////////////////////////////

Фізична готовність дитини до навчання в школі передбачає адекватні параметри фізичного розвитку (зріст, вага), достатні сенсорні можливості (зір, слух) дитини та прийнятний стан її здоров'я.

Якщо школа постає перед дитиною переважно як джерело розваг, то дитина виявляється не готовою до труднощів учіння. (Г.С. Костюк)

Психологічна готовність

1. **Мотиваційний компонент** - наявність позитивного ставлення до перспективи шкільного навчання, стійкого бажання навчатись в школі. Розрізняють дошкільників з трьома типами ставлення до перспективи майбутнього навчання в школі:

- позитивна мотивація, в якій при стійкому бажанні стати школярем дитину приваблюють або зовнішні атрибути навчання (шкільне приладдя, дзвоники тощо), або ж нею рухають пізнавальні чи соціальні спонуки,
- негативне ставлення до майбутнього навчання в школі, сформоване через залякування батьків або сприймання негативного досвіду навчання старших братів чи сестер,
- індиферентне, байдуже ставлення, що супроводжується визнанням дошкільником необхідності навчання в школі, але емоційні реакції дитини є нейтральними.

////////////////////////////////////

2. **Інтелектуальний** компонент розглядається як наявність запасу конкретних знань, базового кругозору, розумових вмінь для спроможності виділити навчальне завдання і виконати його.

Прагнення стати школярем стимулюється у дошкільника пізнавальною спрямованістю, допитливістю, що сприяє розумовому розвитку дитини.

Емоційна зрілість дошкільняти - зменшення імпульсивних реакцій, прояв емоцій у відповідності до соціальних норм та вимог, можливість тривалий час виконувати не дуже привабливе завдання. (О.О. Прокоф'єва)

3. Емоційно-вольовий компонент - спроможність до регуляції дитиною власної поведінки та емоційних виявів відповідно до навчальних ситуацій та соціальних вимог, здатність доволіно спрямовувати свою психічну діяльність, формування емоційної зрілості.

////////////////////////////////////

4. Соціальний компонент - спроможність дитини адаптуватись до нових соціальних умов шкільного навчання, прийняти на себе навчальні обов'язки, налагоджувати ефективне спілкування з новими дорослими та ровесниками.

Підготовка дитини до школи включає формування у неї готовності до прийняття нової соціальної позиції становища школяра, який має коло важливих обов'язків та прав, займає нове становище в суспільстві.

Психологічна готовність дитини до шкільного навчання не з'являється автоматично по завершенню дошкільного періоду, а потребує ґрунтовної стимуляції зі сторони дорослих.

Новий для дитини тип ведучої діяльності – навчальної – виникає, коли відживає попередній – гра, усередині якого переважно формувалася психіка дитини-дошкільника. Наскільки повноцінно прожитий дитиною попередній етап розвитку, настільки успішно вона увійде в нове для себе шкільне життя.

Передшкільний (дошкільний вік) від 3 до 6(7) років (Закон України Про дошкільну освіту).

- Виготський Л.С., Ельконін Д.Б. визначили дошкільний вік від 3 до 7 років.
- На Міжнародному симпозіумі з вікової фізіології у 1965 році, визначили перший період дитинства (від 3-х до 8-ми років).
- Ерік Еріксон визначив вік гри від 3 до 6 років.

Тому не можна вважати, що на момент 6 років всі діти обов'язково повинні бути готові до шкільного навчання.